

DÂRÜLBEYZÂ

tarafından yürütülmeye başlanmasıyla Fransız müdahalesi iyice hissedilir hale geldi. 1907'de Avrupalı işçilerle çatışan Şâviye kabilesine mensup işçiler büyük sıkıntılara düştüler. Bu çatışmayı baha ne eden Fransa şehri bombalayıp Şâviye topraklarını fiilen işgal etti ve olaylar 1912'de Fransız himaye idaresinin kabulüne kadar devam etti; bu tarihte resmen başlamış olan işgal ancak 1956'da bağımsızlığın kazanılmasıyla son buldu.

Şehrin Fransız kuvvetlerince işgal edilmesinin hemen arkasından limanın genişletilmesine başlandı. Fas'taki Fransız kolonisi kumandanı Mareşal Lyautey'in Dârülbeyzâ Limanı'nı Fas'ın en büyük limanı yapmaya karar vermesinin başlıca iki sebebi, şehirde önemli sayıda Avrupalı göçmenin bulunması ve bölgede ticareti hızlandırarak Fas'taki Fransız kuvvetlerine malî destek sağlanmak istenmesiydi. Bu çalışmalarla limana açık deniz dalgalarına karşı 3180 m. uzunluğunda bir dalgakıran ile 4870 m. genişliğinde bir rıhtım yapıldı. 1907'de 20.000 olan şehrin nüfusu 1952'de 680.000'e ulaştı; bunun 472.920'si Faslı müslüman, 74.783'ü Faslı yahudi ve 132.779'u yabancı (99.000'i Fransız) idi. 1960 sayımında ise 965.277 olan nüfus içinde müslümanların 778.780'e çıkmasına karşılık yahudilerin 72.026'ya, yabancıların da 114.471'e düştüğü görülmektedir. Son nüfus sayımına göre ise (1990) şehrin nüfusu 3.355.000'dir.

Ülke sanayiinin yarısından çoğunu ve dış ticaretin % 80'ini elinde tutan Dârülbeyzâ Fas'ın en önemli iktisadî merkezidir. Bunun sebebi, şehrin ülkenin en büyük limanına sahip olması ve diğer şehirleri birbirine bağlayan yol ağının kavşak noktasında bulunmasıdır. Bu da tabii olarak sermayenin büyük oranda bu şehirde toplanmasını ve çok sayıda sanayi kuruluşunun doğmasını sağlamıştır.

Günümüzdeki modern şehir tarihî merkezin çevresini bir yarımay şeklinde kuşatmaktadır. İkamet, ticaret ve sanayi kesimleri birbirinden ayrılmış olup şehir geniş bir alana yayılmış durumdadır. Dârülbeyzâ çeşitli hava yollarının uğrak yeri olup başşehir Rabat'ın yaklaşık 100 km. güneyinde bulunur. Şehrin güneybatısında Kazablanka-Enfâ, doğusunda da Kazablanka Nouaceur adlı milletlerarası havaalanları yer alır. Kuzeydoğu yönünde Rabat, Meknes ve Fas şehirlerine giden demiryolu hattı sınırı geçerek Cezayir ve Tunus'a ulaşır.

II. Dünya Savaşı sırasında Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Roosevelt ile İngiltere Başbakanı Churchill arasında 12-23 Ocak 1943 tarihinde meşhur Kazablanka Konferansı yapılmış ve savaş sonu dünya politikası görüşülmüştür. Yine burada Fas Kralı V. Muhammed'in başkanlığında 1961'de düzenlenen bir konferansta da Brazavil devletler grubuna karşı Afrika'nın siyasî birliğini savunan Fas, Gana, Gine, Mali, Birleşik Arap Cumhuriyeti (Mısır-Suriye 1958-1961), Libya ve Cezayir geçici hükümeti arasında Dârülbeyzâ (Kazablanka) grubu oluşturulmuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

İdrîsî, *Géographie d'Edrisi* (trc. P. A. Jaubert), Paris 1975, I, 219-220; Lisânüddin İbnü'l-Hatîb, *Mi'yarü'l-ihtiyâr* (nşr. M. Kemal Şebâne), Rabat 1977, s. 156-158; Vezzân ez-Zeyyâtî, *Vaṣṣu l-İfrîkiyye*, I, 195-198; Ahmed b. Hâlid en-Nâsîrî, *el-İstikṣâ* (nşr. Ca'fer en-Nâsîrî — Muhammed en-Nâsîrî), Dârülbeyzâ 1954-56, VIII, 121, 150, 151-152; G. Bourdon, *Les Journées de Casablanca*, Paris 1908; A. Tariot, *Monographie de Casablanca 1907-1914*, Casablanca, ts.; F. Weisgerber, *Casablanca et Les Chaouia en 1900*, Casablanca 1935; G. De Laqueray, *Notes sur l'histoire de Casablanca et son port*, Paris 1937; J. L. Miège — E. Hugues, *Les Européens à Casablanca au XIXe siècle*, Paris 1954; M. I. Cohan — L. Hahn, *Morocco Old Land*, London 1966, s. 51-52, 62-63; R. Dozy — M. J. de Goeje, *Descriptions de l'Afrique et de l'Espagne par Edrisi*, Leiden 1968, s. 84; A' mālū nedueti'd-Dâri'l-Beyzâ, Dârülbeyzâ 1983; Sâdık b. el-Arabî, *Kitabü'l-Mağrib*, Beyrut 1404/1984, s. 129-132; *Dossier bibliographique sur le grand Casablanca*, Casablanca 1987; A' mālū'n-nedueti's-şâniyeti'd-Dâri'l-Beyzâ, Dârülbeyzâ 1988; İhsan Hindî, "ed-Dârü'l-Beyzâ": cevheretü'l-atlâsî", *Fayṣal*, XXIV, Riyad 1979, s. 35-45; Abdülaziz b. Abdullah, "Beyne Enfâ ve'd-Dâri'l-Beyzâ", *el-Menâhil*, XXX, Rabat 1984, s. 88-105; René Basset, "Bergavâta", *İA*, II, 539-541; Georges Marçais, "Merîniler", *a.e.*, VII, 763-766; Şinâsi Altundağ, "Murâbitlar", *a.e.*, VIII, 580-586; E. Lévi-Provençal, "Vattâsiler", *a.e.*, XIII, 234-235; A. Adam, "Anfâ", *El²* (İng.), I, 506; a.mlf., "al-Dâr al-Baydâ", *a.e.*, II, 116-117; a.mlf., "Casablanca", *EBr*, V, 7-8; R. Le Tourneau, "Barghawâta", *El²* (İng.), I, 1043-1045; *Mu.M.*, Mülhak II (1972), s. 191-193; *ABr*, XIII, 116.

MUHAMMED RAZÜK

DÂRÜLELHAN

(دارالاحسان)

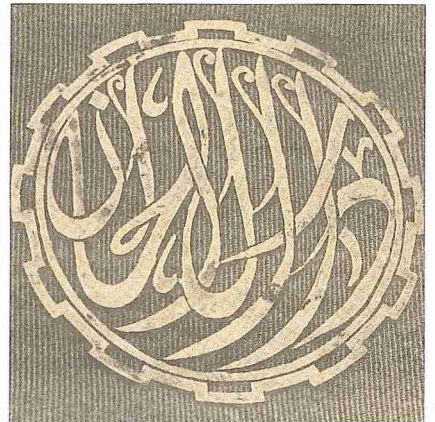
Osmanlı Devleti'nde kurulan
ilk resmî mûsiki mektebi.

Bu kurumun açılışından önce de bu amaca yönelik bazı adımların atılmış olduğu görülmektedir. Bunlar arasında en önemlisi, İstanbul Şehremini Cemil Bey'in (Topuzlu) teşebbüsüyle Dârülbey-

dâyi-i Osmânî'nin açılışdır. Dârülbeydâyi, özel olarak Paris'ten getirilen ünlü tiyatro adamı André Antoine'ın umum müdürlüğü altında 1914'te kuruluş çalışmalarına başladı. Bir mûsiki ve tiyatro okulu olarak düşünülen bu kurumun tiyatro bölümü müdürlüğüne Reşad Rıdvan, mûsiki bölümü müdürlüğüne de bestekâr Ali Rifat Bey (Çağatay) getirildi. Mûsiki bölümü Şark ve Garp mûsikisi olarak ikiye ayrılmıştı. Şark mûsikisi bölümünün amacı, klasik mûsikiyi unutulmaktan ve bozulmaktan kurtarmak, gelecekte tiyatroya faydalı olabilecek yolda geliştirmek, klasik eserleri aslına uygun olarak notaya almak, bu eserleri yayımlamak ve mûsiki zevkini topluma yaymak şeklinde tesbit edilmişti. Şark mûsikisi bölümünde Zekâizâde Ahmet Efendi (Irsoy), Leon Hancıyan, Hâfız Yûsuf Efendi, Rauf Yektâ Bey, Tanbüri Cemil Bey, Abdülkadir Bey (Töre) gibi kişilerin, Garp mûsikisi bölümünde ise Zâtî Bey (Arca), Zeki Bey (Üngör), Âsaf Bey (Asal), Victor Radeglio, Henry Fourlanî, Chevalier Geza de Hegey'in hocalık yapmaları kararlaştırılmıştı. Dârülbeydâyi'nin kuruluşunda tiyatroyu, sahne mûsikisini, Türk ve Batı mûsikilerini bir bütün olarak ele almak düşüncesi benimsenmişti. Hoca kadrolarının tesbitinin ardından giriş imtihanları yapıldı. Ancak bir süre sonra I. Dünya Savaşı'nın çıkması üzerine Antoine ülkesine dönünce okulun resmen açılışı ertelendi, bu arada Garp mûsikisi bölümü de kapatıldı. Yaşanan savaş şartlarının, öngörülen tasarının uygulanmasına bütünüyle izin vermemesine rağmen tiyatro ve Şark mûsiki bölümü ça-

Dârülelhan'ın amblemi

(Hattat Hamit Aytâz tarafından düzenlenmiştir)

İşmalarını sürdürmeye gayret etti. Ancak baş gösteren malî sıkıntılar yüzünden 14 Mart 1916 tarihinde Şark müşiki bölümü de kapandı. Bu bölüm her ne kadar pek kısa bir süre çalışma imkânı bulmuşsa da Dârülbeyâ'i, kuruluş amacıyla ve programıyla Türk müşiki tarihinin önemli kuruluşlarının başında zikretmek gerekir. Çabaların böylece yarım kalmasına rağmen bu konudaki çalışmalar devam etti. Nihayet Maarîf-i Umûmiyye Nezâreti'nin kurduğu Müşiki Encümeni tarafından hazırlanan tâlimat-nâme gereğince erkeklere ve kadınlara ayrı ayrı eğitim vermek üzere "Dârü'l-elhân" adıyla bir müşiki okulunun açılmasına karar verildi. Dârülelhan ilk çalışmalarına Cağaloğlu'nda Himâye-i Etfâl sokağında bir konakta başlamışken faaliyeti sonraları Şehzadebaşı'nda devam etmiştir.

Washington eski büyükelçisi bestekâr Yûsuf Ziyâ Paşa'nın başkanlığındaki Müşiki Encümeni'nin 9 Ocak 1916 tarihinde hazırladığı yönetmelik Sultan Reşad'ın emriyle yürürlüğe girdi. 1 Ocak 1917'de Maarîf Nâzırı Ahmed Şükrü Bey zamanında Vekiller Heyeti kararı ile erkekler bölümünün Şehzadebaşı'nda Fevziye caddesindeki bir konakta, kadınlar bölümünün ise yine aynı semtte başka bir binada açılış merasimleri yapıldı. Dârülelhan'ın faaliyet gösterdiği son bina, Şehzadebaşı'ndaki Damad İbrâhim Paşa Külliyesi'nin arkasında bulunduğundan burası halen Dârülelhan sokağı adıyla anılmaktadır.

Müşiki hocası yetiştirmeye yönelik bir eğitim ve öğretim programının uygulanması hedeflenen Dârülelhan tâlimat-nâmesinde Garp müşikisine de yer verilmeyle beraber Türk müşikisinin ağırlıklı olarak ele alındığı anlaşılmaktadır. Bu programda nazariyat, solfej, Türk dinî müşikisi, Türk müşikisi usulleri, Türk müşikisi aletleri, gınâ (şan) gibi derslerin yanı sıra viyolonsel, piyano, kompozisyon ve müşiki tarihi de yer almaktadır. Öğrenim süresi ilk mektepten sonra dört yıl olarak belirlenen Dârülelhan'ın ayrıca ilmi çalışmalar yapmak, değerli müşiki eserlerini notaya alarak tesbit etmek ve yayımlamak, folklor araştırmaları yapmak gibi görevleri de vardı.

Dârülelhan, isim babası ve encümenin fahrî reisi Yûsuf Ziyâ Paşa ile ikinci reis Ali Rifat Bey, bestekâr Rahmi Bey ve Refik Talat Bey (Alpman) yönetiminde bir süre çalıştı. Bu dönemin öğretim kadrosunda Muallim İsmâil Hakkı Bey,

Dârülelhan'ın hocaları talebeleriyle birlikte

Zekâizâde Ahmet Efendi, Leon Hancıyan, Ziyâ Bey (Santur), Refik Bey (Fersan), Dürrü Bey (Turan) gibi tanınmış sanatkarlar bilhassa dikkati çekmektedir. Faaliyete geçmesinden bir yıl sonra I. Dünya Savaşı'nın Osmanlı Devleti'nin yenilgisiyle sonuçlanması, Mütareke yıllarının güçlükleri, İstanbul'un işgali, İstiklâl Savaşı gibi sebeplerle Dârülelhan canlı bir varlık gösterme imkânı bulamamıştır. Erkekler bölümü 1918'de kapatıldı, kadınlar bölümü ise sekiz kişilik bir öğretim kadrosu ile varlığını bir müddet daha devam ettirdi.

Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra İstanbul Valisi Haydar Bey'in (Yuluğ) yakın ilgisil sonucunda Vilâyet Umumi Meclisi'nin aldığı kararla Dârülelhan 14 Eylül 1923 Cuma günü törenle yeniden açıldı. Önce encümen kaldırıldı. Hazırlanan yeni yönetmelikte Batı müşikisi de Türk müşikisi gibi ayrı bir bölüm olarak bu kuruluştaki yer aldı. Bu yeni devrede çıkan yönetmeliğe göre ilk öğretimden sonra Dârülelhan'a alınacak öğrenciler hazırlık sınıfında bir yıl okuyacak, ardından bölümlere ayrılacaklardı. Bölümlerde de birtakım ihtisas sınıfları bulunmaktaydı. Bunlar Alafranga (Batı müşikisi) Bölümü'nde kompozisyon, şan, piyano, viyolonsel, flüt ve diğer orkestra sazları sınıfları; Alaturka (Türk müşikisi) Bölümü'nde ise keman, kemençe, santur, ney, tanbur, ud, kanun ve tegannî sınıflarıydı. Bütün talebeler aynı zamanda müşiki nazariyatı, solfej, armoni, fûg, müşiki tarihi dersleriyle orkestra ve koro çalışmalarına da devam etmeye mecbur tutulmuşlardı. Müdürlüğüne bestekâr Mûsâ Süreyyâ Bey'in getirildiği bu

yeni dönemin Batı müşikisi öğretim kadrosu Zeki Bey, Ekrem Besim Bey (Tektaş), Cemal Reşit Bey (Rey), Nimet Vâhid, Chevalier Geza de Heggey, Victor Radeglio, Edgar Manas, Henry Furlani, Sadri Bey, Zâtî Bey, Nezihe Hanım, Muhyiddin Sâdık Bey, Kadri Bey, Veli Bey (Kanık), Âdil Bey, Osman Şerefeddin Bey, Seyfi ve Sezâi (Asal) kardeşler, Âlî Bey (Sezin) ve Mesut Cemil'den (Tel) oluşmaktaydı. Şark müşikisi bölümündeki başlıca hocalar ise Nûri Bey (Duyguer), Kevser Hanım, Mustafa Bey (Sunar), Sedat Bey (Öztoprak), Hayriye Hanım (Örs), Fâika, Zehrâ, Şeref hanımlar, Muazzez Hanım (Yurcu), Ziyâ Bey (Santur), Refik Bey, Fâize Hanım (Ergin), Emin Bey (Yazıcı), Ruşen Ferit Bey (Kam), Rauf Yektâ Bey, Zekâizâde Hâfız Ahmet Bey, İsmail Hakkı Bey, Ziyâ Bey (Hoca), Zâhîde Hanım idi. Bu kadroya sonraları Reşat Bey (Erer) ile Dürrü Bey de katılmıştır.

Dârülelhan'ın bu dönemi en verimli yılları olmuştur. Zira eğitim ve öğretimin yanı sıra özellikle Türk müşikisiyle ilgili çeşitli yayın ve araştırma faaliyetlerine de yine bu devrede başlanmıştır. Halk müşikisiyle ilgili derleme gezileri ve klasik Türk müşikisi eserlerinin tesbiti, bu faaliyetlerin ilk çalışmalarını teşkil etmesi bakımından olduğu kadar neticesi itibarıyla da önemlidir. Neşriyat alanında da çalışmalar yapılmıştır. *Dârülelhan Mecmuası* adlı bir derginin yayımına başlanmış (1924), ancak bu neşriyat yedi sayı sürdürülebilmiştir (1926). Ayrıca "Dârülelhan Külliâtı" adı altında klasik Türk müşikisi eserlerinin nota yayımına geçilmiştir. Bu notalar, ilk 120 adedi Osmanlıca, geri kalan 60 adedi Latin harfleriyle

DÂRÜLELHAN

Dârülelhan'da kurulan Tarihî Türk Müsikisi Eserlerini Tasnif ve Tesbit Heyeti (soldan sağa: Zekâizâde Hâfız Ahmed Bey, Rauf Yektâ Bey, Ali Rifat Çağatay)

ve "İstanbul Konservatuvarı Neşriyatı" başlığıyla yayımlandı. Bu dönemin faaliyetleri arasında, gerek Batı müsikisi gerekse Şark müsikisi bölümünün çeşitli zamanlarda icra ettikleri talebe konserlerini de ayrıca zikretmek gerekir. Batı müsikisi bölümünün, daha çok Union Française'de verdiği konserlerle *Dârülelhan Mecmuası*'nda yayımlanan makaleler dışında araştırmaya yönelik bir çalışması görülmemektedir.

Dârülelhan faaliyetine devam ederken Mustafa Necati Bey'in Maarif vekilliği zamanında, Tâlim ve Terbiye Dairesi Sanâyi-i Nefise Encümeni'nin 9 Aralık 1926 tarihli kararı ile yönetmeliği ve öğretim programı değiştirilerek Türk müsikisi-ne büyük bir darbe indirilmiştir. Bu yeni program çerçevesinde Alaturka Bölümü tamamen lağvedilerek Türk müsikisi öğretimi kaldırıldı. Türk müsikisi çalışmaları, yeni kurulan Türk Müsikisi İcra Heyeti ve Tarihî Türk Müsikisi Eserlerini Tasnif ve Tesbit Heyeti adlı iki kuruluşun faaliyetleriyle sınırlandırıldı. Tasnif ve Tesbit Heyeti, bu ilk kurulunda Rauf Yektâ Bey'in başkanlığında Zekâizâde Hâfız Ahmet ve Muallim İsmâil Hakkı beylerden teşekkül etmişti. Sanâyi-i Nefise Encümeni'nin bu kararı münasebetiyle İstanbul Şehremâneti'ne gönderilen tâlimatnâmenin 3. maddesinde, "Heyetin ilk vazifesi mahfûzâtı tesbit etmektir. Bu faaliyette de öncelik dinî eserlere verilecektir" denilerek heyetin çalışma alanı belirtilmiştir. Tesbit ve derlemede dinî eserlere öncelik verilmesi hususunun, kapatılmış olan tekkelerde gelişen dinî müsinin âbide eserlerinin kaybını önlemek şeklinde anlaşılması mümkündür. Fakat heyetin "katıyen tedris ve tâlim mahiyetinde olmamak şartıyla, tedrisat olmadığı günlerde konservatuvarda çalışabileceğini" bildiren cümlesinin, yaşayan Türk müsikisinin haya-

tietini önlemeye yönelik olduğu açıktır. Dârülelhan, 22 Ocak 1927 tarihinde İstanbul Müsiki Konservatuvarı adı altında İstanbul Şehremâneti'ne bağlanmıştır. Konservatuvar daha sonra İstanbul Belediye Konservatuvarı adıyla faaliyetini sürdürmüştür.

Dârülelhan'ın Yusuf Ziya Demircioğlu müdürlüğündeki bu yeni döneminde Tasnif ve Tesbit Heyeti'nce derlenip yayımlanmaya başlanan eserler, İcra Heyeti tarafından çeşitli konserlerle takdim edildiği gibi plak yoluyla da yaygınlaştırılmıştır. Zamanının en kaliteli müsikisi yayını olarak kabul edilen bu plaklar Columbia firmasında 25 ve 30 santimetrelilik 78 devirli olarak doldurulmuştur. 14 adet 25 santimetrelilik normal boy ve 18 adet 30 santimetrelilik büyük boy plaklarda kâr, beste gibi büyük formdaki eserlerden çeşitli şarkı ve türkölere kadar değişik formlarda eserler yer almıştır. Halk müsikisi repertuarı ise daha zengindir. 65 adet 25 santimetrelilik ve 2 adet 30 santimetrelilik plaklarda çeşitli türkölere bulunmaktadır. Ayrıca Rauf Yektâ Bey başkanlığında Yusuf Ziya Demirci, Besim Tektaş ve Dürrü Turan'dan oluşan derleme heyetinin yaptığı inceleme gezilerinde notaya alınan eserlerin bir kısmı *Anadolu Halk Şarkıları* adı altında yedi fasikül halinde yayımlanmıştır (1926-1928). Bu neşriyat daha sonra da devam etmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsiki Encümeni ve Dârülelhan Talimatı Sûretidir, İstanbul 1333; *Türkiye Maarif Tarihi*, IV, 1531-1541, 1578-1590; M. Nazmi Özalp, *Türk Müsikisi Tarihi-Derleme*, Ankara, ts. (TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Yayınları), I, 82-87; "Müsiki Encümeni Dârülelhan Talimatname-si ile Dârülelhan Programı", *Takvîm-i Vekâ-yî*, nr. 2764, İstanbul 29 Rebîülevvel 1335; "Müsiki Encümeni ve Dârülelhan Teşkilî", *Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti Mecmuası*, sy. 2, İstanbul 1333, s. 79-80; "Dârülelhan'da Bir İki Saat", *Yarın*, sy. 25, İstanbul 6 Nisan 1338, s. 8-9; Süleyman Cevad, "Ali Rifat Bey'le Mülâkat", *Dergâh*, sy. 40, İstanbul 1338, s. 55, 57-59; Halide Nusret Zorlutuna, "Dârülelhan'da Bir Ders", *Sûs*, sy. 27, İstanbul 1339, s. 3-4; "Dârülelhan Şuûnu", *Dârülelhan Mecmuası*, sy. 1, İstanbul 1340, s. 38, 43, 45-47; Mustafa Şekib, "Dârülelhan'da Bir Hatve", *Millî Mec-mua*, sy. 10, İstanbul 6 Mart 1340, s. 145-146; Ethem Ruhi Üngör, "Türk Musikisinde Nota Yayıncılığı Yayınlar-Yayımcılar (Nota Basımında 100. yıl)", *MM* (özel sayı), sy. 337 (1977), s. 16; "Dârülelhan", *TA*, XII, 319; Gültekin Oransay, "Cumhuriyet'in İlk Elli Yılında Geleneksel Sanat Musikisi", *CDTA*, VI, 1502-1503; Bülent Aksoy, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Musiki ve Batılılaşma", *TCTA*, V, 1235; Öztuna, *BTMA*, I, 209-210.

NURİ ÖZCAN

DÂRÜLERKAM

(دارالارقم)

H. Peygamber'in
bi'setin ilk yıllarında Mekke'de
İslâmiyet'i tebliğ ettiği ev.

İslâm tarihinde Dârülişlâm diye de bilinen bu ev, ilk müslümanlardan Erkam b. Ebû'l-Erkam el-Mahzûmî'ye aitti. Mekkeki müşriklerin giderek artan zulüm ve baskıları yüzünden Hz. Peygamber Mes-cid-i Harâm içinde Safâ tepesinin eteklerinde bulunan bu evi kendine ikamet-gâh olarak seçti. Burada bir yandan as-hâb-ı kirâma dinî bilgiler öğretirken bir yandan da ilâhî gerçeği arayan insanları İslâm'a davet ediyor, onlara Kur'an-ı Kerîm okuyor ve onlarla birlikte namaz kılıyordu. Hz. Peygamber'in bu evdeki faaliyetlerinin sonucunda birçok kimse müslüman olmuş, Ömer de İslâmiyet'i burada kabul etmişti. İslâm'a davet için bu evin seçilmesinde, Kâbe'nin haremine dahil oluşu, hac ve umre için Mekkeliler'le ve dışarıdan gelen pek çok kimse ile dikkati çekmeden temas kolaylığı sağlaması gibi hususlar göz önüne alınmıştır.

H. Peygamber'in Dârülerkam'da otur-maya başlaması ilk müslümanların İslâmiyet'i kabul tarihlerine bir esas teşkil etmiş, sahâbîlerin müslüman oluşları, Resûlullah'ın Dârülerkam'a girmesinden önce veya sonra şeklinde tarihlendirilmiştir.

H. Peygamber'in Dârülerkam'a geliş tarihi nübüvvetin 4. yılı olarak kabul edilirse de bu doğru değildir. Erkam b. Ebû'l-Erkam'ın ilk müslümanlar arasında yer almasından dolayı bu tarihi bi'setin 1. yılı, hatta bu yılın ilk ayları olarak kabul etmek gerekir. Hz. Peygamber, nübüvvetin 6. yılı Zilhicce ayında Ömer'in müslüman olmasından sonra Dârülerkam'dan ayrılmıştır.

Erkam b. Ebû'l-Erkam bu evi çocuklarına bırakmış, oğulları ve torunları burada oturmuşlardır. Daha sonra Abbâsi Halifesi Ebû Ca'fer el-Mansûr Dârülerkam'ı satın aldı. Ölümünden sonra ise oğlu Halife Mehdi-Billâh'a intikal etti, o da bu evi karısı Hayzürân bint Atâ'ya bağışladı. Hayzürân çevresindeki bazı evleri ve arsaları da satın alıp Dârülerkam'ı yeniden yaptırdı. Bundan dolayı ev Dâruhayzürân adını aldı ve içinde bir de mescid yapıldı. Tarih boyunca birçok defa tamir gören Dârülerkam III. Murad tarafından mescid olarak yenilendi (999/